ROUTEKAART

REGIONAAL ROZE AANBOD VOORTGEZET ONDERWIJS

GGD Brabant-Zuidoost

Gemeente Helmond

EINDHOVEN

INHOUDS OPGAVE

02
Seksuele diversiteit op school

03
Waarom deze routekaart

05
Overzichtskaart voor docenten

07
Pijler 1: Beleid & regelgeving

09
Pijler 2: Educatie

11
Pijler 3: Zorg & signalering

13
Pijler 4: Zichtbaarheid

15
Overzichtskaart voor jongeren

SEKSUELE- EN GENDER DIVERSITEIT OP SCHOOL

De school zou een prettige en veilige plek moeten zijn voor alle leerlingen en medewerkers, ongeacht wie je bent of op wie je verliefd wordt. Helaas is dat niet altijd het geval. Het percentage jongeren dat wekelijks of zelfs dagelijks wordt gepest is twee keer hoger onder lhbt jongeren dan hun heteroseksuele klasgenoten. Het is daarom belangrijk om op school aandacht te besteden aan het thema.

Wij willen je hier graag bij ondersteunen. Daarom hebben we deze routekaart voor je ontwikkeld vol met praktische tips en tools. Zo hopen we de kennis, het inzicht en de vaardigheden over seksuele diversiteit te vergroten van zowel jongeren als docenten, om de acceptatie en tolerantie van lhbtiqa+ leerlingen te vergroten.

Ter info

In deze routekaart spreken we over lhbtiqa+ jongeren. Dit staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, intersekse, queer en aseksueel. De plus staat voor alle andere identiteiten die niet heteroseksueel of cisgender zijn. Hiermee wordt de term inclusief voor iedereen. Kijk voor meer uitleg over deze termen op pagina 4.

Uit het onderzoek 'Seks onder je 25e' blijkt dat ruim 3% van de jongeren trans of genderdivers is. Daarnaast voelt 1/4 van de meiden en 1/9 van de jongens niet alleen tot de eigen sekse aantrekking. Helaas hebben lhbtiqa+ jongeren nog steeds een lager seksueel en mentaal welzijn dan cisgender en heteroseksuele jongeren.

WAAROM DEZE ROUTEKAART?

Er zijn veel lesmaterialen, informatieve websites en activiteiten voor scholen beschikbaar rondom het thema seksuele- genderdiversiteit. In deze routekaart wordt dit samengebracht zodat overzichtelijk en gemakkelijk te vinden is wat jouw school zou kunnen doen om op een structurele manier aandacht te besteden aan seksuele diversiteit.

De routekaart helpt bij het maken van keuzes. De routekaart is ingericht op basis van 4 pijlers:

- Schoolbeleid & regelgeving
- Educatie
- Zorg & signalering
- Zichtbaarheid

Het inzetten van interventies bij de verschillende peilers werkt het beste. Op deze manier kunnen ze elkaar versterken.
De verschillende interventies zijn vindbaar per peiler.

LESBISCH

Een vrouw die valt op een vrouw.

HOMO(SEKSUEEL)

Een man die valt op een man.

BI(SEKSUEEL)

Iemand die op zowel mannen als vrouwen valt.

TRANSGENDER

Wanneer iemand zich niet, of niet helemaal, thuis voelt bij het geslacht dat die bij de geboorte heeft meegekregen. Tegenovergestelde van cisgender.

INTERSEKSE

Mensen die geboren zijn met mannelijke en vrouwelijke geslachtskenmerken. Er zijn heel veel verschillende variaties van.

QUEER

Een open, brede identiteit en seksualiteit. Iemand die zich niet in een hokje wil plaatsen qua gender en/of seksuele voorkeur. Het wordt ook gebruikt als overkoepelende term voor iedereen die niet cisgender en hetero is.

ASEKSUEEL

Iemand die weinig of geen seksuele aantrekking voelt. Dat wil niet zeggen dat diegene niet verliefd kan worden. Iemand die weinig of geen romantische aantrekking voelt, noem je ‘aromantisch’.

OVERZICHTSKAART

Beleid & regelgeving

DOEN

Ga aan de slag met het schoolbeleid aan de hand van

- de GSA onderwijsstandaard
- de handreiking sekse, gender & seksuele diversiteit
- de handreiking visie en beleid gezonde relaties & seksualiteit in het voortgezet onderwijs

MEER INFORMATIE OP

- Seksuelediversiteit.nl
- Seksuelevorming.nl
- Gendi.nl
- Gezondeschool.nl
- Stichting School & Veiligheid
- Movisie
- Rutgers

Educatie

DOEN

- Focus op **identiteit** in de brede zin en **verbinding** in plaats van verschillen
- Gebruik de lesmethode Lang Leve de Liefde
- Bied een gastles aan in samenwerking met het COC Eindhoven
- Organiseer een theatervoorstelling van Theater Aan Z
- Bied het spel 'Je kiest, maar wat?' aan (bruikleen mogelijk via GGD Brabant-Zuidoost)
- Bied een roze leeslijst aan. Kijk voor inspiratie op queerboeken.nl

MEER INFORMATIE OP

- Seksuelevorming.nl
- Gendi.nl
- Gezondeschool.nl

VOOR DOCENTEN

Zorg & signalering

DOEN

- Ga samen met collega's aan de slag met een teamtool
- Spijker je kennis bij over seksuele- en genderdiversiteit op school met behulp van e-learnings:
  - Hoe bied je lhbti+ jongeren een veilige onderwijsomgeving?
  - Weet jij hoe het echt gaat met je leerlingen?

MEER INFORMATIE OP

- Hoe ondersteun je lhbtiqa+ jongeren? (Movisie, 2025)
- Lhbtiqa+ jongeren (Movisie, 2025)

Zichtbaarheid

DOEN

- Start een Gender and Sexuality Alliance (GSA)
- Besteed op school aandacht aan themadagen of feestdagen die met identiteit te maken hebben. Denk bijvoorbeeld aan Paarse Vrijdag, Coming out dag en Pride maand, maar bijvoorbeeld ook Keti Koti.
- Laat symbolen van acceptatie zien en normaliseer deze. Gebruik hier bijvoorbeeld een bureau regenboogvlag voor (verkrijgbaar via GGD Brabant-Zuidoost).

MEER INFORMATIE OP

- COC onderwijs

PEILER 1:

BELEID & REGELGEVING

BELEID & REGELGEVING

Het is belangrijk om op school aandacht te besteden aan het thema seksuele- en genderdiversiteit, maar hoe zorg je ervoor dat dit ook goed verankerd is in het schoolbeleid? Deze pijler biedt aangrijpingspunten voor de structurele inbedding van aandacht voor seksuele- en genderdiversiteit binnen het schoolbeleid. Het beleid is het meest effectief als er tegelijkertijd op verschillende terreinen activiteiten worden ingezet. Het kan goed geïntegreerd worden in een bredere beleidsmatige aanpak van veiligheid en omgangsvormen. Het is daarbij belangrijk om actief te werken aan bewustwording bij alle medewerkers ten aanzien van seksuele- en genderdiversiteit en sociale veiligheid.

Wat zou je in het schoolbeleid kunnen omschrijven?

- Dat medewerkers gestimuleerd worden en de mogelijkheid krijgen om regelmatig (impliciet of expliciet) aandacht te besteden aan seksuele- en genderdiversiteit.
- Dat deze aandacht zichtbaar gemaakt wordt in de school.
- Hoeveel tijd en budget beschikbaar is om activiteiten (bijvoorbeeld uit deze routekaart) vorm te geven.

GGD Brabant-Zuidoost denkt graag met je mee over het ontwikkelen van een plan van aanpak dat past bij de visie en identiteit van jouw school. Ook bieden we ondersteuning bij het opstellen van beleid. Neem hiervoor contact op met secretariaat-gezondheidsbevordering@ggdbzo.nl.

TIP!

De GSA Onderwijsstandaard is opgebouwd uit 3 principes: goede kennisoverdracht, goede steun en goed beleid. Deze drie basisprincipes zijn uitgewerkt in een checklist. Op basis van deze checklist kun je als docent of schoolleiding bepalen wat je allemaal kunt doen om van de school een fijne en veilige plek voor iedereen te maken.

EDUCATIE

Welk vak je ook geeft, er zijn altijd aanknopingspunten te vinden om even aandacht te besteden aan seksuele- en genderdiversiteit. Ook bij vakken waar je dat minder verwacht, zoals wiskunde. Als elke docent eenmaal per leerjaar op één of andere manier kort aandacht zou besteden aan seksuele- en genderdiversiteit, dan zou het bestaan daarvan al meer zichtbaar worden. Veel tijd of moeite hoeft het niet te kosten. **Maar hoe integreer je het onderwerp seksuele- en genderdiversiteit in jouw les?**

De vaksecties verzorging/biologie en maatschappijleer of burgerschap besteden vaak al standaard wat expliciete aandacht aan seksuele diversiteit. Voor de overige vakken kun je juist “zo af en toe” impliciet aandacht besteden aan seksuele diversiteit. Je laat de jongeren doen wat je al van plan was (tekstverklaren, een som maken, een werkwijze laten doorgronden, een boekbespreking laten maken) maar in wat je aanbiedt, neem je een keer een roze element mee.
Bijvoorbeeld tijdens een wiskundeles: “Linda en Marloes hebben een huis gekocht. Ze willen de badkamer gaan betegelen. Hoeveel tegels hebben ze nodig als…”.

Probeer het thema tijdens de lessen ook vanuit een breder perspectief te bekijken. Heb het niet alleen over seksuele- en genderdiversiteit, maar **bespreek identiteit**. Daarmee focus je meer op de verbinding tussen mensen dan de verschillen. En juist die verbinding is waar we naar streven.

TIP!

Het COC biedt gastlessen op maat aan over seksuele- en genderdiversiteit. De lessen kunnen worden ingezet in zowel de onderbouw als bovenbouw van VMBO t/m VWO en ook binnen het speciaal onderwijs. Kijk voor meer informatie op de website of neem contact op via voorlichting@coceindhoven.nl. Kijk ook eens op de website gendi.nl voor meer bruikbare lesmaterialen.

PEILER 2: EDUCATIE

PEILER 3:

ZORG & SIGNALERING

ZORG & SIGNALERING

Deze pijler richt zich met name op professionals in de zorgstructuur van een school. Denk aan schoolmaatschappelijk werk, vertrouwenspersonen, mentoren en zorgcoördinatoren. Het is belangrijk dat deze professionals genoeg kennis en vaardigheden hebben over seksuele- en genderdiversiteit zodat zij kwesties hieromtrent goed kunnen begeleiden.

Ook is het belangrijk dat zij zich bewust zijn van hoe zij in bijvoorbeeld gesprekken kunnen duidelijk maken niet van de heteronorm uit te gaan en laten merken open oog en oor te hebben voor eventuele zorgen van jongeren rondom discriminatie en lhbtiqa+-gevoelens. Uiteraard is het ook van belang dat andere medewerkers op school hierin worden meegenomen.

Verschillende organisaties zoals GGD Brabant-Zuidoost of COC regio Eindhoven kunnen een **teamtraining** hierin verzorgen. Ook kan je gebruik maken van de verschillende gratis **e-learnings** van Movisie op dit gebied. Zie pagina 6 voor concrete aanraders.

TIP!

Op de website gendi.nl zijn verschillende teamtools beschikbaar. Deze teamtools helpen (onderwijs)teams om het thema seksuele- en genderdiversiteit bespreekbaar te maken en met meer gemak te benaderen.

ZICHTBAARHEID

De sfeer op school, de voorzieningen op school, lesinhoud/projecten en het (voorbeeld) gedrag van het schoolpersoneel hebben grote invloed op jongeren. Dat seksuele- en genderdiversiteit **zichtbaar 'normaal'** is op scholen, is niet vanzelfsprekend. Soms vergt het extra, maar niet altijd ingewikkelde, inspanningen. Denk aan het zichtbaar maken van de aandacht voor seksuele- en genderdiversiteit in de schoolkrant en het schoolboekje of door middel van het ophangen van posters.

De conciërge kan het duidelijk maken met een sticker of regenboog (tafel)vlag in zijn/haar ruimte. Docenten kunnen het duidelijk maken door de voorbeelden die zij gebruiken in de les. De mediatheek en bibliotheek kunnen het duidelijk maken in het boekenaanbod van de schoolbibliotheek en de doorlinkjes op de schoolwebsite. Iedere (groep) medewerker(s) kan zo op eenvoudige manier een bijdrage leveren aan zichtbaarheid van seksuele diversiteit.

Let op, zichtbaarheid moet er niet voor zorgen dat mensen het gevoel krijgen dat hen iets 'opgedrongen' wordt. Biedt daarom ruimte aan meerdere identiteitsaspecten in de brede zin. Met deze zichtbaarheid willen we verbinding bevorderen. **Iedereen mag zijn wie die is, en voor iedereen is ruimte.**

TIP!

Trek het ook hier breder dan alleen seksuele- en genderdiversiteit. Laat zien dat op jouw school iedereen welkom is, welke identiteit je ook hebt. Gebruik daarvoor verschillende symbolen (waaronder bijvoorbeeld een regenboogvlag) en vier verschillende feest- of themadagen.

PEILER 4: ZICHTBAARHEID

OVERZICHTSKAART

Hulp

- **Individuele hulp**

Bij het COC of Stichting Regenbooggedachte kunnen jongeren terecht voor individuele hulp, informatie en advies. Je kunt hier terecht voor een luisterend oor en zij kunnen je helpen wegwijs maken.

- **Stichting Outway**

Hojobuddies zijn ervaringsdeskundigen op het gebied van lhbtiqa+. Ook organiseert Outway elk jaar het hojokamp voor jongeren tussen de 13 en 25 jaar.

- **Sense spreekuur GGD**

Voor als je vragen hebt over seksualiteit of je wilt een onderzoek naar een seksueel overdraagbare aandoening (soa)

- **Transgendergroep 040**

Organiseren zelfhulpgroepen voor transgenders en strijden voor de emancipatie.

Ontmoeten

- **Queerhoven**

Safe space voor (internationale) jongeren in regio Eindhoven. Activiteiten zoals boardgames, hangout, queers & dragons, knutselen. Maar ook de queer art market. Nachtleven zonder alcohol en harde muziek. Oog voor inclusie en neurodiversiteit.

- **Gendermore**

Supportgroep (bij Dynamo) en gendercafé (bij COC).

- **Yunge**

Supportgroep voor transgender jongeren bij COC.

- **Ballroom functions**

Ballroom community in Dynamo (les & oefen balls).

- **Wild producties**

Toneel door transjongeren in Utrecht.

VOOR JONGEREN

Ontmoeten

- **Nada**

Groep voor bi-culturele of religieuze queer jongeren die gelijkgestemden zoeken en vaak moeite hebben met acceptatie uit hun omgeving. Maandelijkse meetings bij Dynamo. Zowel support als funmeetings.

- **Jong en Out**

Queer jongeren tot 18 jaar bij COC.

- **Pand54**

Dit is het ontmoetingscafé van COC Eindhoven en regio dat een laagdrempelige en veilige ontmoetingsplek is voor lhbtiqa+'ers. Regelmatig worden er open thema-avonden georganiseerd waarbij iedereen welkom is.

- **Kouros**

Biedt lhbtiqa+'ers de mogelijkheid om in ontspannen sfeer te sporten met gelijkgestemden.

Websites

- De website **iedereenisanders.nl** geeft op heldere en frisse wijze antwoorden op de meest gestelde vragen over lhbtiqa+; vragen over geloof, uitgaan, school, discriminatie, vooroordelen, coming out, sport, gezondheid, verliefdheid, seks, relaties en nog veel meer.
- Op de website **expreszo.nl** is het laatste nieuws op het gebied van jongeren, seksuele oriëntatie en genderidentiteit te vinden.
- **Sense.info** is dé betrouwbare site over seks. Hier kunnen jongeren terecht voor informatie over seksualiteit, maar ook over verliefdheid, relaties, liefde en alles wat daarbij komt kijken.

ROUTEKAART VOORTGEZET ONDERWIJS

GGD Brabant-Zuidoost

Gemeente Helmond

EINDHOVEN